Land- en Tuinbouw Organisatie Noord

GESCAND
001 03.09.2018

Provinciale Staten van Utrecht
Postbus 80300
3508 TH UTRECHT

Telefoonnummer: 088-8886666 Datum: 31 augustus 2018 Referentie: UT/MvE/MvD/18.053
Faxnummer: 088-8886660

Betreft: **Reactie op Landbouwvisie Utrecht**

Geachte Statenleden,

LTO Noord Utrecht heeft met belangstelling kennisgenomen van de Landbouwvisie Utrecht. Het stemt ons positief dat de hoofdlijn die neergezet wordt in de Landbouwvisie de meeste onderwerpen raakt die LTO Noord regio West en LTO Noord Utrecht ook belangrijk achten in hun visie, namelijk:

- Een goede agrarische structuur
- De circulariteit in de landbouw
- Kwalitatief goed, schoon en voldoende water
- Aandacht voor klimaat en energie
- Gezonde planten, dieren, bodem én mensen
- Een goede stad-platteland verbinding

Echter, de focus binnen deze punten kan wat LTO Noord Utrecht betreft positiever en uitdagender geformuleerd worden. In de ogen van LTO Noord Utrecht is de Landbouwvisie namelijk met name gericht op het aangeven van kaders en manieren van uitvoering. Het vertrekpunt hiervoor is vrij negatief ingestoken onder de kop 'Waarom een landbouwvisie?'. Daarnaast komt in deze kaders nauwelijks een geschetst toekomstbeeld terug en als dit wel beschreven wordt, wordt er weinig ontwikkelingsruimte geboden. Wij zijn van mening dat juist die ontwikkelingsruimte de sleutel is tot het behalen van veel doelstellingen, uiteraard met de voorwaarden die daaraan verbonden zijn.
We willen u er ook op wijzen dat de sector op de meeste punten al in ontwikkeling is. In de kern produceren agrarische familiebedrijven een betaalbaar en gezond voedselpakket. Er wordt gewerkt aan agrarische structuurversterking, het versterken van de biodiversiteit, het verhogen van de circulariteit, het klimaatbestendiger worden en de productie van duurzame energie. Immers, samen komen we als provincie Utrecht verder dan alleen.

In deze reactie lichten we ons standpunt toe aan de hand van de volgende thema's:
- Biologische versus gangbare landbouw
- Agrarische structuur
- Niet-grondgebonden landbouw
- Vrijkomende agrarische landbouw
- Circulariteit
- Duurzame landbouw met natuur
- Waterkwaliteit
- Opwekking duurzame energie
- Bodemdaling
- Klimaatadaptatie en waterbeheer

Biologische versus gangbare landbouw
Onder het thema transitieproces worden maatschappelijk verantwoord ondernemen, biologische landbouw en nieuwe vormen van landbouw als inhoudelijke factoren aangedragen. De beschrijving onder het kopje biologische landbouw vinden wij opmerkelijk. Er wordt gesproken over het geven van een impuls aan de positieve aspecten van de biologische landbouw. Wij zijn van mening dat er grote slagen gemaakt kunnen worden door het goede te vermeerderen - ondernemers zullen deze kans zelf ook waar mogelijk aangrijpen - maar het is juist van belang aandacht te hebben voor de aspecten die verbeterd moeten worden. Er zou juist experimenteerruimte moeten zijn voor de aspecten die positiever kunnen bijdragen aan de verduurzaming. Hierbij willen we tevens de kanttekening maken dat het niet voor alle ondernemers is weggelegd om biologisch te ondernemen. Op de markt blijft er maar ruimte voor een niche en de efficiëntie wordt lager doordat er minder product per hectare geproduceerd wordt.

Daarnaast ontwikkelt de gangbare landbouw in hoog tempo methoden om duurzamer te produceren, voorbeelden zijn mestscheidingsinstallaties, beter bodembeheer, deelname aan DAW-projecten en optimale technieken voor toepassing van gewasbeschermingsmiddelen.

LTO Noord verzoekt de provincie daarom geen impuls te geven aan specifiek biologische landbouw maar aan verduurzaming van de gehele agrarische sector en daarbij niet in hokjes te denken. Dit kan de provincie doen door bijvoorbeeld meer experimenten mogelijk te maken en projecten te stimuleren. Voorbeelden waar al aan gewerkt wordt zijn ANLB en DAW-projecten waarin grote stappen worden gezet zonder hieraan het label gangbaar of biologisch te hangen.

Agrarische structuur
Een goede agrarische structuur is van groot belang waarbij continu aandacht blijft voor kavelruil. Op deze manier kan bijgedragen worden aan vermeerdering van het aantal huiskavels, waarbij de provincie streeft naar 60% zoals aangegeven onder het thema 'Landbouw in de provincie Utrecht'. Hier wordt aangegeven dat het doel is maximaal drie veldkavels per bedrijf te hebben. Wij zijn van mening dat dit niet in een visie kan worden opgelegd. Het kan belemmerend werken wanneer kavels worden aangekocht voor uitbreiding. Een streven naar een zo hoog mogelijk percentage huiskavels betekent automatisch dat het aantal veldkavels vermindert.

Daarbij willen we nog aangeven dat juist de sectorale kavelruilen bijdragen aan deze doelstelling. Wij vragen u dan ook om, in tegenstelling tot wat u opgenomen heeft, deze processen financieel te ondersteunen, evenals de integrale processen.

Tot het huidige beleid behoort dat nieuwvestiging niet mogelijk is tenzij het noodzakelijk is voor verplaatsing uit Natura 2000. In onze ogen kan nieuwvestiging bijvoorbeeld aantoonbare ruimtelijke kwaliteitswinst opleveren wat voor het landschap van belang is. We vragen u dit beleid te heroverwegen.

Tot slot willen we twee kanttekeningen plaatsen. U geeft aan dat de vermindering van agrarisch verkeer een bijvangst is van kavelruil. Wij zijn van mening dat dit effect van veel grotere betekenis is voor de agrarische sector an sich. Het primaire agrarische verkeer zal enorm afnemen.
Daarnaast behoort tot de goede structuur tevens het beschikken over de meest moderne digitale infrastructuur. We zijn bekend met de initiatieven op dit gebied maar de digitalisering neemt dermate hard toe dat hier continu aandacht voor moet blijven.

Niet-grondgebonden landbouw
Voor wat betreft het thema niet-grondgebonden landbouw sluiten wij ons inhoudelijk aan bij het advies van O-gen. Voor de Landbouwvisie specifiek willen we onderstrepen dat juist ontwikkelingsruimte voor de doorgaande ondernemer van groot belang is om de verduurzaming te kunnen bewerkstelligen. Daarnaast merken we op dat u verschillende termen gebruikt in de visie en vragen u de term niet-grondgebonden landbouw in de gehele visie toe te passen.

Tot slot geeft u aan dat u ingrijpt bij gemeentegrens-overstijgende milieuproblematiek waarbij geurcirkels elkaar overlappen. Wij zijn van mening dat er overal eenzelfde beleid dient te gelden om oneerlijke ontwikkelposities te voorkomen.

Vrijkomende agrarische bebouwing
In de visie onder 'Economische rendabele landbouw' refereert u aan de VAB-analyse van het Kadaster en de WUR voor de vrijkomende agrarische gebouwen de komende jaren. Wij zijn van mening dat deze analyse niet geheel klopt en dat de toename van VAB's in werkelijkheid minder groot is dan voorspeld. Enerzijds doordat het grootste deel van de VAB's zichzelf oplost (net als afgelopen jaren), anderzijds doordat er gerekend is met alle bedrijven met een bedrijfshoofd ouder dan 55 jaar, dit is niet representatief voor het aantal stoppende ondernemers.

Circulariteit
Onder hetzelfde thema schrijft u over de circulaire landbouw, waarbij u benadrukt het laagst mogelijke schaalniveau van Utrechtse circulariteit in de landbouw te willen bereiken. Wij zijn van mening dat dit erg kortzichtig is en vragen ons af of dit werkelijk bijdraagt aan maximale verduurzaming. Als sector in Nederland zijn we wereldwijd actief. Korte ketens en de verbinding stad-platteland onderkennen we zeker, maar hierin blijft alleen ruimte voor nichemarkten. De Nederlandse sector exporteert veel van de agrarische producten, producten met de laagste ecologische voetafdruk ter wereld (bron: 'De agrarische sector: Circulair van huis uit door ABN AMRO'). Het is daarom te kort door de bocht om uit te gaan van een circulariteit binnen de provinciegrenzen van Utrecht voor zowel de aanvoer van producten als de afvoer van bijvoorbeeld mest. Dan willen we u ook vragen waar in Utrecht kassen gebouwd gaan worden voor de productie van tomaten en paprika's, waar plaats is voor visponds voor zalm, champignonkwekerijbedrijven en andere ondernemingen voor de productie van een volledig voedselvoorzieningenpakket. Circulariteit op dit niveau zou daarbij ook inhouden dat de inwoners van Utrecht hun werk en voedsel uit de provincie halen. Dit lijkt ons geen haalbaar en wenselijk doel.

LTO Noord is trots op de duurzame wijze van voedselproductie binnen de landbouw in Nederland en stimuleert duurzaam produceren in lijn met de omgeving en het milieu. Wij zouden dan ook graag willen zien dat de provincie verder dan haar eigen provinciegrens denkt. Volledige circulariteit moet niet het doel op zich worden binnen een provincie, maar óf op een groter schaalniveau óf met een focus op duurzaam gebruik en hergebruik van bronnen.

Duurzame landbouw met natuur
Natuurinclusieve landbouw is een gangbaar verdienmodel schrijft u onder natuurinclusieve landbouw. Wij onderschrijven het belang van de versterking van biodiversiteit, maar willen hierbij opmerken dat een economisch rendabel verdienmodel de basis is van natuurinclusieve landbouw. Wij vragen u dit niet via beleidsmaatregelen op te leggen maar juist te stimuleren, evenals u doet bij het actieplan Duurzame landbouw met natuur.

Het doel van duurzame landbouw met natuur is om voor zowel de landbouw als natuur meerwaarde te creëren. Er wordt getracht om dit dan ook op zowel landbouw- als natuurgronden te laten plaats vinden. In de visie wordt het beeld gewekt dat alleen landbouwgronden hiervoor in aanmerking komen.

Daarnaast wordt aangegeven dat de gronden van de provincie verpacht worden onder voorwaarden van natuur-inclusieve landbouw. Wij zijn van mening dat dit niet van het één op het andere moment opgelegd moet worden, de ondernemer moet hier immers meerwaarde in zien. Daarnaast werkt het verstrekken van meerjarige pachtcontracten een duurzaam beheer van de gronden in de hand. Concreet moet er niet gekeken worden naar kansrijke maatregelen voor de pachtgronden, maar voor het totale bedrijf.

Waterkwaliteit
De agrarische sector is een van de beïnvloedende factoren op waterkwaliteit. Echter, er zijn veel meer factoren van invloed op de waterkwaliteit, zoals uitspoeling uit natuurgebieden, veenoxidatie, afspoeling van wegen, wel en effluent van afvalwaterzuiveringen. De waterschappen staan de komende periode aan de lat om deze achtergrondbelastingen in beeld te brengen en waar nodig de doelen aan te passen. Ook de provincie kan hier een rol in spelen, zodoende verzoekt LTO Noord u de waterschappen te motiveren meer inzichten te verkrijgen in het watersysteem zodat we beter in beeld krijgen wat kan worden gedaan om de waterkwaliteit te beïnvloeden. LTO Noord heeft ook al stappen ondernomen middels de DAW Impuls om doelen helderder te krijgen en gezamenlijk op te trekken in de aanpak.

Opwekking duurzame energie
In het thema klimaatneutrale landbouw geeft u aan dat een van de manieren waarop de Utrechtse landbouw moet bijdragen aan de energietransitie het gebruik van grondareaal is voor zonneweiden en windmolens. Wij geven u graag mee dat de agrarische sector al betrokken is bij ruim 42% van het opwekken van duurzame energie. De mogelijkheden en ambitie reiken verder, maar om deze te verwezenlijken is stimulans nodig.
Met name zonneweides staan op gespannen voet met zowel een duurzame sector als een aantrekkelijk landschap. Wij verzoeken u dan ook terughoudend om te gaan met ruimte voor zon in het landelijk gebied. Kies niet voor de weg van de minste weerstand, maar hanteer de 'ladder van duurzaamheid' om chaos is het landelijk gebied te voorkomen. Benut daarbij als eerste de opties binnen het stedelijk gebied, op de daken en in wachtlandschappen.

Bodemdaling
De uitgangspunten die u kiest voor het thema bodemdaling zijn in lijn met ons standpunt dat wij met u gedeeld hebben. We willen op de toelichting wel een aanvulling doen. U geeft aan dat het behoud van een (alternatief) verdienmodel leidend is als principe, daar zijn wij het volledig mee eens. Daarbij is het van belang dat de ondernemer de ruimte heeft om te ondernemen, juist de bereidheid van de ondernemers om onder lastige omstandigheden het bedrijf voort te zetten kan onderschat worden. De kracht en het karakter van het gebied wordt mede bepaald door het behoud van het landschap door agrarisch ondernemerschap, tevens blijven hiermee de maatschappelijke kosten laag.
Alle deelgebieden hebben een eigen historie, er is dus ook een maatwerkbenadering voor een oplossing nodig.
Wij zetten in op innovatie, nu en in de toekomst. Onderwaterdrainage en peilgestuurde drainage zijn daar mooie voorbeelden van, we zetten dan ook zeker in op het vermeerderen van initiatieven. Als deze toepassing niet mogelijk is, hoewel er geen aanleiding is voor grootschalige functieverandering en vernatting, staan wij open voor experimenten. Als er geen andere oplossing dan functieverandering of vernatting mogelijk is dan vinden wij het van belang dat hier duidelijk over gecommuniceerd wordt.
Onze ambitie is om in 2050 de bodemdaling in veenweidegebieden met tenminste 50% te reduceren. Om dit te kunnen behalen rekenen wij op uw hulp en inzet.

Klimaatadaptatie en waterbeheer
Voor wat betreft de klimaatadaptatie onderschrijft LTO Noord Utrecht dat een robuust watersysteem van groot belang is zoals u ook schrijft in de visie. Wij werken van harte mee aan deze opgave. Wij zien daarbij het belang van samenwerking en zoeken deze graag op.

Ter afsluiting heeft u beschreven bij de middelen dat POP3 een belangrijke rol als financieringsinstrument speelt. Echter, wij merken dat met het aanvragen en beschikbaar krijgen van middelen veel inspanning en tijd gemoeid gaat. Wij vragen u het financieringsinstrument te heroverwegen om zo op de juiste manier voldoende stimulans te kunnen bieden.
Tot slot willen we aangeven dat we blij zijn dat u de meerwaarde van de Gebiedscommissies erkent, waarin ook LTO Noord vertegenwoordigd is.

Wij zijn altijd bereid om deze reactie van een mondelinge toelichting te voorzien.

Hoogachtend,

G.M. van Donselaar
Voorzitter LTO Noord Utrecht

Bijlage: Visie LTO Noord Utrecht

De Visie LTO Noord regio West vindt u op onze website: www.ltonoord.nl/visie-regio-west

TOEKOMSTVISIE VOOR DE AGRARISCHE SECTOR IN PROVINCIE UTRECHT

LTO NOORD

ONDERNEMEN DOE JE SAMEN

TOEKOMSTVISIE VOOR DE AGRARISCHE SECTOR IN PROVINCIE UTRECHT

Woord vooraf

De landbouw in Utrecht is een dynamische sector die mee beweegt met de maatschappelijke ontwikkelingen. Deze dynamiek vraagt een passend beleidskader. Met de herijking van de provinciale landbouwvisie en de gemeenteraadsverkiezingen van 2018, het moment om onze visie te delen.

De dynamiek van de Utrechtse landbouw komt ook naar voren in de vele vernieuwende initiatieven rond bodemdaling, dierwelzijn en agrarisch natuur. Er wordt op veel plaatsen samen gewerkt op diverse manieren, zoals de buurt, waterschappen, natuurorganisaties en bedrijven/ instellingen. Harde scheidslijnen vervagen er ontstaan meer hybride samenwerkingsvormen. Durven we het aan een strak beleidskader los te laten om samen met de belanghebbenden maatwerk te leveren.

Wij willen in onze visie uitstralen dat de landbouw door ontwikkeld. Het heeft geen zin om deze ontwikkeling te remmen. Juist als er beweging is kunnen we deze benutten om de uitdagingen waar we voor staan te realiseren.

Wij zijn trots op onze bedrijven, daag ons uit dit nog meer vorm te geven.

Namens LTO Noord provincie Utrecht,

Pieter van der Grift

Agrarische sector in Utrecht

VISIE IN UTRECHT

De agrarische sector in Utrecht kent een grote diversiteit aan sectoren, passend bij het diverse landschap van de provincie. De hoge bevolkingsdichtheid met zowel burgers, recreanten en het bedrijfsleven zorgt voor veel meekijkende ogen met de sector wat kansen biedt en tegelijkertijd bedreigingen vormt. Om een sterke en gezonde sector te blijven tussen de andere krachten in de samenleving hebben wij een visie gemaakt waarin onderwerpen in relatie tot de sector aan bod komen. De visie kan als leidraad voor beleidsvorming en dagelijkse ontwikkelingen dienen.

Wij zijn trots op de agrarische sector in Utrecht. Vrijwel alle sectoren zijn vertegenwoordigd, namelijk melkveehouderij, varkenshouderij, pluimveehouderij, geitenhouderij, akkerbouw, tuinbouw op volle grond en onder glas en fruitteelt. De (overwegend) grondgebonden landbouw in Utrecht is op veel plaatsen beeldbepalend voor het landschap, welke bestaat uit de Veenweide en Eempolder oftewel het open weidelandschap, de Gelderse Vallei oftewel het coulisselandschap, Krommerijn gebied met wisselend weide en fruitteelt en de Utrechtse Heuvelrug.

Het landschap wordt ook sterk bepaald door de grondsoorten, waarvan op löss na alle soorten aanwezig zijn in Utrecht. In 2030 is de agrarische sector een verantwoorde en toekomstbestendige sector welke bijdraagt aan de gezondheid en leefbaarheid van de samenleving.

UTRECHT ALS PROVINCIE

Utrecht is de kleinste provincie van Nederland met een oppervlakte van 144.915 hectare met ruim 1,2 miljoen inwoners. De centrale ligging met daarnaast een groen landschap, maakt het aantrekkelijk wonen. Het is voor de gehele maatschappij gunstig om deze kwaliteit en vitaliteit van het landelijk gebied te behouden. De agrarische sector is van belang voor het behoud van een groen, open, leefbaar en gezond economisch platteland in Utrecht.

CIJFERS

In 2016 telt de provincie Utrecht

2.237 agrarische bedrijven:

1.164 melkveebedrijven
203 varkenshouderijen
165 geitenhouderijen
88 pluimveebedrijven
79 vleeskalverbedrijven
166 akkerbouwbedrijven
315 tuinbouwbedrijven open grond
57 glastuinbouwbedrijven

Markt

De agrarische sector in provincie Utrecht omvat alles rondom voedsel: van primaire productie tot het verwerken, vermarkten, verhandelen en distribueren. De gehele keten is voor een deel verantwoordelijk voor de werkgelegenheid in de provincie. De sociaal-economische toekomst van de provincie Utrecht hangt daarom voor een belangrijk deel samen met de perspectieven van de agrarische sector.

In 2016 heeft Utrecht 617 miljoen kilo melk geproduceerd, waarvan gemiddeld 55% werd verkaasd. De mondiale vraag naar zuivelproducten stijgt richting 2030 jaarlijks met 2-3%. De ruimte en het areaal landbouwgrond stijgt naar verwachting de komende jaren niet, waardoor de vraag naar efficiënter produceren steeds belangrijker wordt. Hiermee is het behoud van de huidige agrarische sector en bijbehorend landbouwareaal cruciaal.

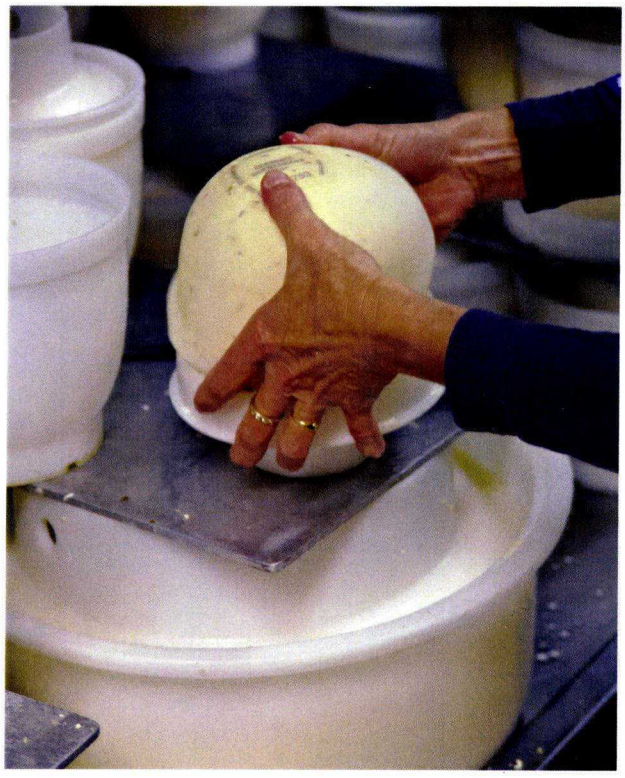

Richting 2030 neemt de vergroting van agrarische bedrijven verder toe. Naast deze vergroting is er een ontwikkeling naar multifunctionele landbouw te zien. Te denken valt aan recreatie, huisverkoop, dagbesteding, zorg, kinderdagverblijf etc. Deze multifunctionele landbouw kan echter niet zonder gezonde economische primaire bedrijvigheid.

De leefbaarheid van het Utrechtse platteland wordt daarmee in sterke mate beïnvloed door de ontwikkelingen op en rond de primaire bedrijven. De ontwikkeling en doorgroei van bedrijven op het gebied van schaalvergroting én multifunctionele landbouw moet mogelijk gemaakt worden voor alle sectoren, inclusief de meer intensieve veehouderij. De grens van 1,5 hectare dient niet langer hard te zijn. Dit is mogelijk wanneer landschappelijke inpassing een rol speelt om verrommeling te voorkomen.

Naast dat we recreatieve en economische bedrijvigheid bieden, heeft het ook maatschappelijke voordelen. De agrarische sector is namelijk meer dan een sector die bijdraagt aan de werkgelegenheid en het bruto nationaal product. Denk aan het bieden van boerderijeducatie aan het basisonderwijs, maar ook het samenwerken aan duurzaamheidsdoelstellingen.

TRENDS & ONTWIKKELINGEN

- Het belang van de landbouw en voedselproductie neemt toe van 8% naar 11%, het aandeel van de maakindustrie zal dalen van 14 naar 11%.
- Mondiale vraag naar zuivelproducten zal richting 2030 jaarlijks 2-3% stijgen.
- Vraag naar landbouwproducten in 2030 ruim 20% hoger dan in 2016.
- Verschuiving van gangbaar naar biologische en vrije uitloop eieren.
- Vraag naar pluimveevlees groeit in de hele EU.
- Stijging van aanplant peren en zacht fruit.
- Schaalvergrotingsslag veehouderijen.
- Aantal varkens per bedrijf nemen toe, aantal ligt in provincie Utrecht momenteel nog onder landelijk gemiddelde.
- 4,5% bedrijfsgroei per jaar naast een bedrijfsafname van 4% per jaar.

Kennis en ervaring

De Nederlandse agrarische sector is al geruime tijd wereldwijd koploper en speelt een belangrijke rol bij zowel de export van producten als kennis. Zo'n 80% van de agrarische producten heeft als bestemming de Europese markt, vanwege kwaliteit en innovatie. Dit is mede te danken aan de kennis en ervaring van Nederlandse, en dus ook Utrechtse, boeren. Om deze toppositie te kunnen behouden is het van belang dat we onze kennis blijven vergroten en daarmee blijven innoveren.

VAN ALLE MARKTEN THUIS

Het scholingsniveau van agrarisch ondernemers stijgt de komende jaren verder. HBO-niveau is tegenwoordig de standaard, maar ook universitair geschoolde ondernemers zijn niet meer weg te denken. Agrarisch ondernemers moeten van alle markten thuis zijn, zowel op financieel, management, juridisch als agrarisch gebied. Naast de ontwikkelingen op het bedrijf is het ook van belang wendbaar te zijn om op de dynamische samenleving rondom in te kunnen spelen.

INNOVATIEPROJECTEN

De drang om te innoveren is onder agrarisch ondernemers in provincie Utrecht groot. De koplopers in de provincie gaan continu uitdagingen aan. In het project Proeftuin Veenweiden experimenteren boeren, in samenwerking met andere partijen in de keten, met maatregelen voor steeds verdergaande reductie van stikstofbelasting, betere waterkwaliteit en vermindering van de bodemdaling. Het werken in kringlopen draagt tevens bij aan de genoemde doelen. Goede benutting van grondstoffen en mineralen zorgt ervoor dat er minder van nodig zijn. Het beheer van het landschap is al eeuwen een belangrijke taak van de agrariërs. De kennis voor het behoud van het groene weidelandschap zullen zij moeten blijven vergroten, daarnaast zullen zij in de toekomst meer samenwerken met andere partijen in het gebied welke ook belang hebben bij de gronden.

Agrarisch ondernemers vinden stimulans voor ontwikkeling en de mogelijkheid tot het beter benutten van kansen in onder meer coachingstrajecten en studiegroepen. Samen met externe partijen in de keten willen wij hen meer mogelijkheden bieden hier gebruik van te maken, zodat zij op deze manier hun leven lang kunnen leren. Daarnaast kunnen we ondersteunen in de aanloopfase van nieuwe projecten om innovatie te stimuleren.

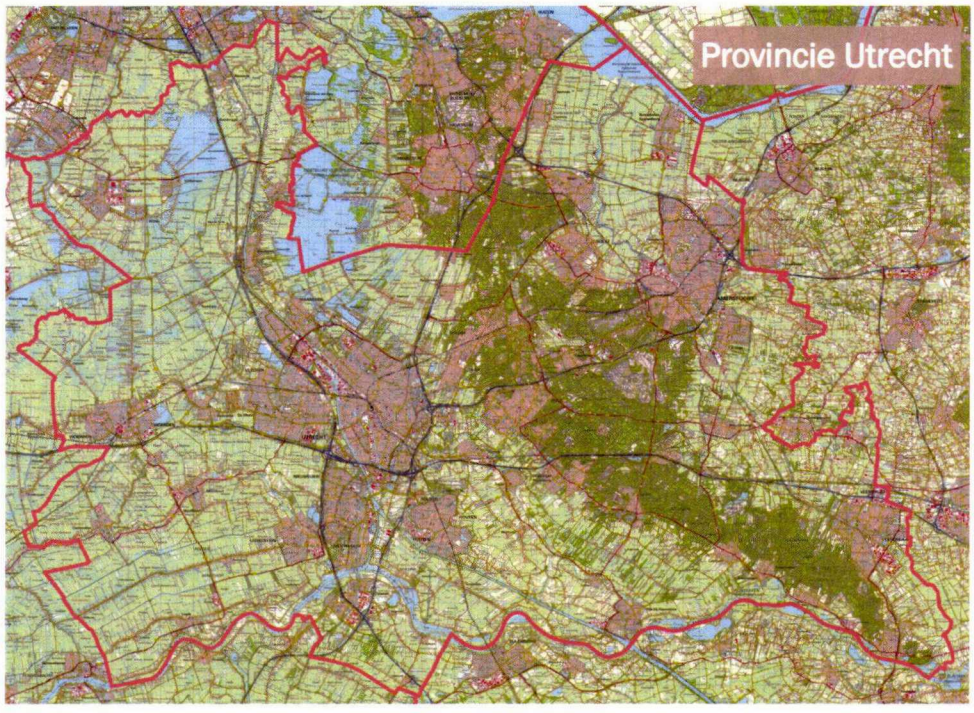

Water

Water is een zeer belangrijk productiemiddel voor de agrarische sector, er dient voldoende in hoeveelheid en kwaliteit beschikbaar te zijn. Daarnaast is het van groot belang dat het zoet is, dit is wereldwijd een schaars goed dus van groot belang hier zuinig mee om te gaan.

WATERKWALITEIT

Om de kwaliteit van het water te verbeteren is er de afgelopen jaren door middel van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) een afname van het gebruik van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen gerealiseerd. Hiermee wordt naast de waterkwaliteit ook ingespeeld op de bodemkwaliteit in het gebied. De agrarische sector gaat in de toekomst verder met maatregelen om het gebruik van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen te verminderen.

BODEMDALING

Bodemdaling is al een eeuwenlang durend proces, zowel in het landelijk als stedelijk gebied. Een maatschappelijk probleem, waar het gehele veenweidegebied mee te maken heeft en een bedreiging vormt voor de melkveehouderij. De agrarische sector werkt hard aan een oplossing, het gebruik van onderwaterdrainage.

Door het Veenweide Innovatie Centrum in Zegveld worden goede resultaten behaald met het testen van onderwaterdrainage en het vertragen van bodemdaling. Meer praktijkonderzoek zal resultaten op de lange termijn duidelijk moeten maken.

Andere maatregelen zijn putdrains en flexibel peilbeheer. Het managen van grondwater om de mineralenbeschikbaarheid en de afbraak van de bodem gericht te kunnen sturen, wordt richting 2030 een rol van de agrariërs in samenspraak met het waterschap. Gezamenlijk kan er rekening gehouden worden met naast een rendabele businesscase ook de maatschappelijke waardering voor het behoud van het 'iconische Hollandse landschap' in Utrecht. Het vertragen van de bodemdaling is in 2030 dan ook beter te controleren.

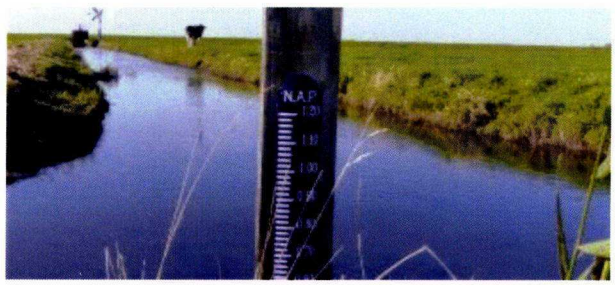

WATERBERGING

Utrecht krijgt te maken met steeds hevigere regenbuien in korte periodes en langere periodes van droogte. Het watermanagement dient daarop aangepast te zijn door meer waterberging te realiseren. De agrarische sector kan hieraan bijdragen door het aandeel organische stof in de bodem te vergroten waardoor de bergingscapaciteit en bijkomstig de bodemvruchtbaarheid toeneemt.

TRENDS & ONTWIKKELINGEN

- Hevigere regenbuien in kortere periodes en langere periodes van droogte.
- Invloed van Europese wetgeving, doelstellingen Kaderrichtlijn Water.

Agrarische– en infrastructuur

AGRARISCHE STRUCTUUR

De agrarische structuur heeft invloed op veel factoren. Een goede verkaveling zorgt ervoor dat er veelvuldig gebruik gemaakt kan worden van huiskavels en omliggende kavels waardoor de landbouwverkeersbewegingen minimaal zijn, dit komt ten goede aan de duurzaamheid en verkeersveiligheid. Daarnaast bevordert dit ook de weidegang.

INFRASTRUCTUUR

Provincie Utrecht ligt in het midden van Nederland, dit zorgt er ook voor dat Utrecht een doorreisprovincie is. Er zijn veel verkeersbewegingen in het veenweidegebied door alle weggebruikers. Fietsers, auto's en landbouwverkeer komen samen op, de veelal smalle, polderwegen. Een integrale aanpak is noodzakelijk om problemen op te lossen. Verkeersveiligheid voor alle weggebruikers staat hierin voor op. Economisch verkeer moet voorrang krijgen op recreatief verkeer. Zonder economie kan er tenslotte geen recreatie plaatsvinden. Pilots, zoals het openstellen van provinciale wegen (of busbanen) voor landbouwverkeer, kunnen de doorstoom en verkeersveiligheid verbeteren. Daarnaast is goed gedrag van weggebruikers van belang.

DIGITALE INFRASTRUCTUUR

De digitale infrastructuur wordt van steeds groter belang voor de sector. Op veel plaatsen hebben ondernemers amper een goede internetverbinding. Wanneer er gewerkt wordt aan het verzwaren van het energienetwerk, kan tevens de digitale infrastructuur verbeterd worden. Daarnaast kan er getest worden met straalverbindingen, met oog op de draadloze toekomst.

TRENDS & ONTWIKKELINGEN

- Toename werkverkeer en recreatieve verkeer.
- Landbouwverkeer is onderdeel van het totale verkeer.
- Toename van elektrische fietsen en speedbikes.

Duurzame energie

De provincie Utrecht gaat voor klimaatneutraal in 2040. De agrarische sector wekt al 42% van alle duurzame energie op en heeft het voornemen hier verder in te groeien. Het energieleverende platteland kan in de toekomst de vraag naar duurzame energie vanuit de stad leveren. De agrarische sector werkt graag mee aan de verduurzaming van Utrecht en het behalen van het Klimaatakkoord, mits dit de structuurversterking niet in de weg staat.

MAATREGELEN VOOR VERDUURZAMING

Alle verschillende agrarische sectoren zijn belangrijk voor de ontwikkeling naar een duurzaam Utrecht en kunnen hier op verschillende manieren aan bijdragen:

- Gebruikelijke mogelijkheden zoals wind en zon, maar ook biomassa, energiebesparing, aardwarmte en energieopwekking met water;
- Verminderen van het gebruik van aardgas en kunstmest;
- Voorname rol in energieopslag en stabilisatie van energienetten;
- Beschikbare warmte op bedrijven benutten;
- Opslag van CO2 in de bodem.

Een collectieve en gebiedsgerichte aanpak is voor de hierboven genoemde punten gewenst.

PROJECTEN IN UTRECHT

De agrarische sector in de provincie Utrecht is op dit moment al bewust bezig met duurzame energie. Ondernemers staan open voor de toepassing van geothermie, zowel de tuinbouw als breder. Het project 'Energieneutrale Utrechtse melkveehouderij' is een project waarin drie voorbeeldbedrijven een plan samenstellen om energieneutraal te worden. Deze bedrijven laten in de praktijk zien wat de mogelijkheden zijn voor energiebesparing en opwekking van duurzame energie.

TRENDS & ONTWIKKELINGEN

- Stijging van het aantal agrarische bedrijven dat duurzame energie opwekt.

De verwachting voor 2030 is dat door de combinatie van besparen en opwekken van energie een groot deel van de agrarische bedrijven energieneutraal, of zelfs energieleveranciers voor de omgeving zijn. Dit houdt in dat er volop gebruik gemaakt wordt van alle energieleverende mogelijkheden, zoals windenergie, zonne-energie, biomassa- en mestvergisters. Het creëren van draagvlak is noodzakelijk om van al deze energieleverende mogelijkheden een succes te maken. Tevens dient het creëren van duurzame energie integraal aangepakt te worden, zodat de landbouwstructuur beschermt blijft.

Landelijk gebied

De agrarische sector in Utrecht is nauw verbonden met het landelijk gebied. Zij beheert een groot deel, naast de primair agrarische gronden ook bermen en natuurgebieden. De vraag naar en noodzaak van biodiversiteit groeit onder externe partijen, agrarisch ondernemers kunnen hier bij uitstek invulling aan geven door een integraal plan. Allereerst dient er gekeken te worden naar de inspanningen die zij al leveren, agrarisch ondernemers zijn dagelijks bezig met de natuur. Echter, veel activiteiten blijven onopgemerkt, hier ligt een taak voor de sector om er meer vruchtbaarheid aan te geven.

NATUUR ALS BEDRIJFSACTIVITEIT

In Utrecht wordt er door middel van het Akkoord van Utrecht samen met de provincie en terrein beherende organisaties gewerkt aan de realisatie van natuur om de doelstellingen te behalen. De agrarische sector kan een groot aandeel hebben in de realisatie. Er kan gebruik gemaakt worden van agrarisch natuurbeheer, waartoe het weidevogelbeheer behoort. Dit is een vorm van multifunctionele landbouw. Een deel van de Nederlandse consument heeft vraag naar de inzet op natuur, hierop kan de agrarische sector inspelen.

Er zijn al veel voorbeelden van agrarisch ondernemers die bijdragen aan (de realisatie van) natuur, bijvoorbeeld het waterpeil in Groot Wilnis-Vinkeveen, de natuurboeren in de Bovenlanden, het onderhoud van landschapselementen en veelvuldig agrarisch natuur beheer. Tot 2030 ligt er nog een opgave om de natuurdoelstelling te behalen. Marickenland en Overlangbroek Kolland zijn gebieden die hiervoor mogelijkheden bieden.

De ontwikkeling en het beheer hiervan gaat in nauwe samenwerking met de omgeving, zowel agrariërs als burgers en natuurorganisaties. Hierdoor hebben agrarische bedrijven de mogelijkheid om natuur in de bedrijfsvoering mee te nemen. De verbinding tussen agrariërs en burgers kan bewerkstelligd worden door de oprichting van een coöperatie. Een zoektocht naar nieuwe verdienmodellen blijft een vereiste. Daarnaast wordt de uitvoerbaarheid gemakkelijker in gezamenlijkheid met de burger en terrein beherende organisaties. Mogelijkheden kunnen in bestaande modellen te vinden zijn, denkend aan de gronden voor waterberging.

FLORA EN FAUNA

Het ontwikkelde agrarische natuurbeheer in Utrecht werpt zijn vruchten af, dit zit immers in het bloed van agrarisch ondernemers. Alleen externe factoren als predatie en overpopulatie werken het agrarisch natuur beheer tegen en daarmee hoogoplopende kosten voor schade en negatieve effecten op de volksgezondheid in de hand. Dit is zonde van de geleverde inspanningen en moet dus anders. Wij werken hier graag aan een werkend beheerplan in samenwerking met Faunabeheereenheid Utrecht en agrarische natuurverenigingen.

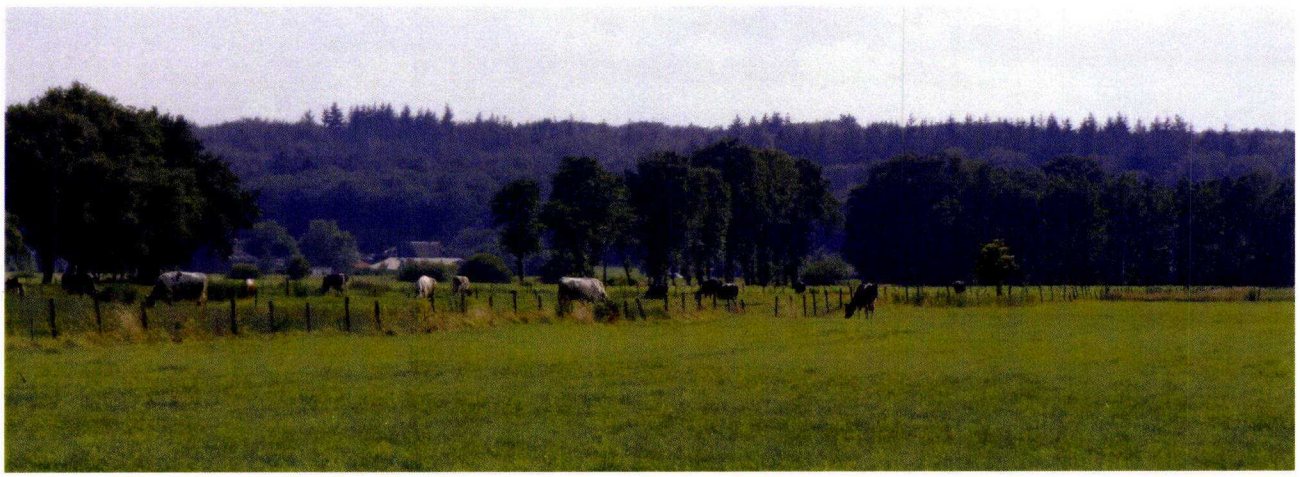

Maatschappij

In 2030 is het aantal inwoners van provincie Utrecht gegroeid naar ruim 1,4 miljoen ten opzichte van ruim 1,2 miljoen in 2016. Door de vergrijzing en toenemende aandacht voor bewuster en gezonder leven wordt de behoefte aan rust, ruimte en beleving in de toekomst steeds belangrijker voor de samenleving in Utrecht. Eén ding is zeker: Een gezonde leefomgeving is belangrijk voor mens én dier.

DIERENWELZIJN– EN GEZONDHEID

Agrarisch ondernemers hebben een sterke band met hun dieren, het is voor hen dan ook vanzelfsprekend dat zij dieren de ruimte geven die zij nodig hebben om natuurlijk gedrag te kunnen vertonen. Dit betekent vaak dat er meer ruimte, in oppervlakte en inhoud, nodig is om dit te realiseren. Dit geldt voor alle veehouderijsectoren, wij pleiten er dan ook voor dat er voor hen allen dezelfde ontwikkelingsruimte geboden wordt.

Door de sector wordt tevens hard gewerkt aan verdere reductie van antibiotica. Het voorkomen van dierziektes draagt hieraan bij. Sommige natuurgebieden zorgen voor een verhoogde kans op salmonella en ziekteverspreiding. Dit komt het dierenwelzijn niet ten goede. Ook hiervoor is een goed en actief faunabeheerplan van groot belang.

GEZONDE LEEFOMGEVING VOOR DE MENS

De agrarische sector draagt op ten minste twee manieren bij aan een gezonde leefomgeving. De sector zorgt namelijk voor de beleving van het landelijk gebied en produceert gezonde, kwalitatief hoogwaardige producten. Vandaag de dag is er vrijwel geen directe relatie meer tussen boer en consument. Meer kennis over de herkomst van voedsel kan echter een gezondere levensstijl bevorderen. Gezond voedsel komt tenslotte van dichtbij.

De agrarische sector heeft daarentegen ook invloed op de luchtkwaliteit. Om daadwerkelijk iets te kunnen zeggen over de luchtkwaliteit in de provincie Utrecht zijn gedegen onderzoeken nodig. De resultaten per sector en dus in delen van Utrecht zullen verschillen. Belangrijk is om op basis van feiten te oordelen en te handelen en niet op basis van emoties. Agrarisch ondernemers handelen ook naar eer en geweten en maken gebruik van alle mogelijke innovaties om hier de luchtkwaliteit op een zo goed mogelijk niveau te houden.

IMAGO

De afstand tussen de agrarische sector en de burgers is door de jaren heen groter geworden. Oordelen op basis van feiten is lastiger als de kennis van de feiten niet aanwezig is. Daarom zoekt de sector mogelijkheden om de verbinding tussen stad en platteland te versterken, voorbeelden zijn het houden van open dagen bij agrarische bedrijven, het aanbieden van stageplaatsen, het aanmaken van boerenlandpaden en het geven van voorlichting en educatie aan de jongere generatie.

Wil de agrarische sector zich in de toekomst verder ontwikkelen, dan is een wederzijds vertrouwen en waardering tussen boer en burger wenselijk. Om dit vertrouwen te krijgen is de agrarisch ondernemer transparant naar de omgeving door een kijkje te geven in de werkwijze. In 2030 is er een sterkere verbinding en meer vertrouwen tussen stad en platteland, wat ten goede komt van het imago.

TRENDS & ONTWIKKELINGEN

- Meer opendagen.
- Boerderij overal in de kijker.
- Boert bewust plussen beleid en transparantie.

LTO Noord
T 088 – 888 66 66
F 088 – 888 66 60
E info@ltonoord.nl
I www.ltonoord.nl

LTO Noord Informatiecentrum
T 088 – 888 66 44
F 088 – 888 66 40

Hoofdkantoor
LTO Noord Zwolle
Zwartewaterallee 14
8031 DX Zwolle
Postbus 240
8000 AE Zwolle

LTO NOORD

Postbus 240

8000 AE Zwolle

31 08 18

cycloon

ZWOLLE - cycloon.eu

- 3 SEP 2018